

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Pronunciatio emendata, & dilucida. cap. 21.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

Tempus memoria aptū.

tur. Animadvertunt auditores quasi cantilenam cani: quare nec commouentur, nec fidem adhibent dictis. Quinto. felige tempora addiscendi. Inter omnia vnicum est tempus matutinum, cum liberior curis est animus, & recens viribus: & corporis etiam habitus ad obsequendum animo, valde accommodatus. Quam ad rem modus in cibo, & potu semper est utilis. Locum etiam delige ferme solitarium ab strepitu, & interuentoribus, segregatum. Bonum est voce submissa quasi murmure uti; quia & silentium affert alias cogitationes, & illa immurmuratio, expressioque verborum altius menti res infigit. Non tamen laudo, vt eodem die, ante concionem clara voce declames solus, ne accedas ad suggestum iam lassus, & exhausto prinatim affectu, frigidior in publico sis, vt ego euenire quibusdam comperi. Recte Fabius admonet, vbi longior oratio sit, ediscendam per partes, quæ tamen non sint perexiguæ, ne nimis multæ sint, quas deinde repetitus ordo confundat, nec debet memoria fatigari, sed interponi aliquod tempus, quo recreetur. Animus sit vacuus à curis: vacet ab alijs negocijs, quia in plura dispersa vis, minor est ad singula. Sit liber à perturbationibus, Mirum enim quantum hæ memoriæ turbant. Ipse plurimum obest nimius timor: quare futurus Concionator maturè exercendus, publica aliqua actione esset. Sed ipsa exercitatio quotidiana memoriæ, est præcipua, maximaque ars ad firmandam, augendamque eam, quæ excolendo, sicut alia omnia, augetur. Sexto. Vespere ante somnum tacite summam concionis percurrere. eandem, vbi vigilaueris, recolere, puto esse percommodum, non tamen probarim, vt à cena, labores in ediscendo memoriter tempore destinato quieti. Importunus est enim labor, importuna vigilia. Quod si nocte etiam præcedente concionem, vigiles, postridie, neque animi, neque corporis vires ad agendum, dicendumque cum alacritate, vi, ac robore, quibus opus est suppetent.

Pronunciatio Emendata, & Dilucida. Cap. XXI.

Quæta sit, in bona Pronunciatione vis.

Quantam pronunciatio habeat vim ad docendum, delendum, mouendum, denique persuadendum ostendit maximus latinorum Orator, qui dixit actionem esse, quæ dominetur. & maximus item Græcorum, qui primas ei partes, & secundas, & tertias dedit. Quintilianus quoque affirmat mediocrem orationem commendatam viribus actionis plus habituram

bituram momenti , quàm optimam illa destitutam : non enim
 tam refert qualia sint , quæ intra nos composuimus ; quàm
 quemadmodum efferantur . Quisq; enim , vt audit , mouetur ;
 & omnes affectus languescant necesse est , nisi voce , vultu , to-
 tius corporis habitu inardescant . Apparet id in histrionibus ,
 quorum actio adeo mouet , etsi spectator sciat fabulam agi .
 quid igitur fiet vbi fides adhibetur rebus tam serijs , tam gra-
 uibus , & ad salutem æternam tantum valentibus ; quas nosler
 Orator tractat , si eis cõmoda pronuntiatio , actioque vitam
 ac spiritum addat ? Vt autem actio talis sit , requirit in ea
 Quintilianus easdem virtutes quatuor , quas in Eloquutione
 eadem exposcebat , vt sit emendata seu pura , dilucida , orna-
 ta , & apta .] Puritatem habebit , si vox Concionatoris erit facilis ,
 urbana , non absona , non stridula , non rustica , non aspera , non
 dura : cum motus etiam membrorum , ac corpus , gestusque
 fuerit modestus , vrbani , naturalis , non affectatus , non agre-
 stis . Quando Concionator ita vocem moderabitur , ac motus ,
 vt neque in pronunciando , neque in gestu erret . nam si emittat
 sonum vocis nimis acutum , & supra quàm ipse possit , expre-
 ssam , vel si cælum nominet manu ad populum extenta , vel si per
 Apoptrophem auditores alloquatur , & tamen conuertat se in
 cælum , vel ad parietes , vel terga auditoribus vertat , vel si ni-
 mis agitet caput , profecto errata hæc contra emendatam actio-
 nem , solacisimos , & barbarissimos dixerim . Modus etiam pro-
 nunciandi huc pertinet ; nam quilibet , quantum potest curare
 debet , vt emendet pronuntiationem regionis , & patriæ , cum
 habet aliquid vitij , vt solent habere multæ nationes contra
 puritatem communis , laudatiq; sermonis .
 Secundo , vt sit dilucida , quantitas , & qualitas vocis efficiet .
 Et quidem quoad magnitudinem spectat , monet optime S. Au-
 gustinus , mensuram vocis esse auditorium . Quantum enim
 veri potest , curandum est , vt ab omnibus percipi possit , etiam
 ab his , qui in extrema parte confessus astant . Quare videtur
 bona esse illa regula , vt Concionator eos arbitretur se alloqui .
 Bas. orat. 6. de inst. & admon. Vocis (inquit) tonus medius est
 seruandus , vt neque lenitate sua auditum effugiat , neque in-
 tentionis magnitudine sit molestus , & licet de colloquijs agat
 priuatis , tamen etiam eadem quantitas , & mensura in publi-
 cis concionibus tenenda est . Obseruet autem quisque peni-
 tusque cognitam habeat naturam suæ vocis , vt probè teneat
 quantum eam contendere ; quantum possit attollere : aduigi-
 letque

Lib. 11. c. 4

Puritas vocis

Puritas in gestu .

Pronunciatio dilucida .
 Mésura vocis

Orat. 6. de Inst. & Admon.

letque inter agendum, ne supra vires intendant. Si enim fuerit violenta, offendet aures, & ipse non poterit in dicendo diu durare. Nec solum ipse diligenter hoc aduertat, sed etiam ab aliquibus, ex his qui audiunt iudicium quærat, præsertim in

Vocis qualitas.

1. De Offic. 2. 3.

vocibus, quæ cum aliquo clamore, & vi proferuntur. Ad qualitatem autem pertinet, ut vox sit clara, non obtusa, sonora, non præpinguis, sit explanata, quæ omnes literas, ac voces non tamen putidè exprimat. Ambrosius requirit puram & simplicem vocem in omni loquutione, canoram autem esse (inquit) naturæ est non industriæ, sit tamen distincta pronuntiationis modo, & plena succi virilis, ut agrestem, & subrusticum fugiat sonum, non ut rithmum affectet scænicum, sed misticum sonet. Quidam prima periodi verba, vel primas literas dictionis elata voce proferunt, & inde eam in fine deprimunt, ita ut dictiones decurrant, ac deuorent, eaque re tum verba, tum sententiæ pereant.

Lib. 3. de Orat.

Eleganter Cicero. Nolo, inquit, exprimi literas putidius, nolo obscurari negligentius, nolo verba exiliter exanimata exire, non ut inflata, & quasi anhelata grauius proferri. Monet etiam Quintilianus spiritum, nec debere citius recipi, ne sententiam concidat, neque eo usque trahi, donec deficiat.

Ornata, & Apta. Cap. XXII.

Vocis varietas qualis.

UT autem pronuntiatio sit ornata, debet varietatem habere, ut aliquando lenis, aliquando vehementior, modo intercisâ & lentior, modo accelerata, modo tranquilla, modo concitata; nihil enim odiosius est ijs, qui vno eodemque tenore totam concionem pronuntiant, nihil auditorem molestius defatigat, quemadmodum varietas iucundissimè recreat. Quod in eloquutione figuræ sunt, quæ loco adhibita ornatum ei pulcherrimum adferunt, qui legentem sine satietate delectet: id est varietas pronuntiationis in actione, quæ nouis semper quasi figuris aures, & animos audientium tenet. Et sanè pronuntiatio debet naturaliter sequi res, quæ tractantur & alia debet esse cum narramus, alia cum mouemus affectus, alia indignantis, alia commiserantis. Contra hanc varietatem pronuntiant di ferè tyrones siue ex timore, siue ex verecundia peccant. Sunt, qui lamentabilem ab initio vocem assumunt, & ita porro omnia, quasi cum quadam perpetua querimonia ad finem usque perducunt. Nonnulli post pauca verba statim à principio in clamores excedunt, perseverantque continenter, rati fortassis id